

**ZAGADKA IV TOMU KRYTYCZNEGO
PRZEGLĄDU ROŚLINNOŚCI GALICJI
HUGONA ZAPAŁOWICZA**

The riddle of the 4th volume of ‘*Conspectus florae Galiciae criticus*’ by Hugo Zapalowicz

Hugo Zapalowicz (1852–1917) był jedną z ciekawszych postaci polskiej botaniki przelomu XIX i XX w. Posiadał doktorat prawa uzyskany na Uniwersytecie Jagiellońskim. Zdobył także wykształcenie przyrodnicze na Uniwersytecie Wiedeńskim. Był zawodowym wojskowym austriackim: sprawował funkcję sędziego wojskowego w randze kapitana przy tyrolskim pułku strzelców. Równocześnie bardzo interesował się botaniką, której zamilowanie być może zaszczylił mu Edward Hüchel (1830–1896), profesor gimnazjum w Przemyślu (Köhler 2008), gdzie uczył się Zapalowicz. W latach 1888–1890 Zapalowicz odbył podróż naokoło świata, której dwutomowy opis pt. *Jedna z podróży naokoło ziemi* wydał we Lwowie w 1899 roku. Już w roku 1880 został współpracownikiem Komisji Fizjograficznej Akademii Umiejętności (Köhler 2002, s. 305), a w 1894 wybrano go na członka korespondenta Akademii Umiejętności (Köhler 2002, s. 34). Pozostawił cenne opracowania fitogeograficzne dotyczące m.in. Babiej Góry, Beskidów Zachodnich czy Gór Pokucko-Marmaroskich (A. S. 1987, Domański 1998).

GENEZA I OPIS KRYTYCZNEGO
PRZEGLĄDU ROŚLINNOŚCI GALICJI

Powstanie wymienionego w tytule dzieła związane jest z wielkim projektem Sekcji Botanicznej Komisji Fizjograficznej Akademii Umiejętności. Projektem tym było przygotowanie i opublikowanie *Flory polskiej*. Na przelomie XIX i XX w. zamierzenie to zaczęło przybierać z wolna bardziej realne kształty. *Florę* miał napisać m.in. Franciszek Błoński (1867–1910),

a następnie Franciszek Kamiński (1851–1912) (Köhler 2002, s. 141–146, Köhler 2015). Do tej pracy potrzebny był jednak dobrze oznaczony reprezentatywny zielnik flory krajowej. Kryterium to w zupełności spełniały kolekcje roślin będące w zbiorach Komisji Fizjograficznej. Komisja zgromadziła bowiem w ciągu dotychczasowych 35 lat swej działalności znaczne herbarium roślin polskich. Zielnik ten należało jednakże zrewidować według ówczesnych najnowszych standardów. Zadanie to podjął się wypełnić Hugo Zapalowicz. Dziś trudno sobie wyobrazić, jak trudne logistycznie było to przedsięwzięcie ze względu na odległe od Krakowa miejsca pobytu Zapalowicza, który w latach 1896–1905 mieszkał we Lwowie, w latach 1905–1908 (lub 1909) – w Zawoi, a od 1908 lub 1909 – ponownie we Lwowie. Trudności musiały wynikać chociażby z przesyłania ogromnej liczby arkuszy zielnikowych najpierw do Lwowa (koleją?), następnie do Zawoi (furami?), i ponownie do Lwowa. Rezultaty swej pracy w postaci cząstkowych opracowań Zapalowicz nadsyłał do Wydziału III Matematyczno-Przyrodniczego Akademii Umiejętności, gdzie podczas posiedzeń były sukcesywnie referowane na przestrzeni 10 lat – od 7 marca 1904 do 27 kwietnia 1914 roku (Tab. 1). Następnie publikowane były na łamach *Rozpraw Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Akademii Umiejętności, Dział B. Nauki Biologiczne* (ser. 3) najczęściej pod tytułem „*Conspectus florae Galiciae criticus*. Krytyczny przegląd roślinności Galicji”. Łącznie w latach 1904–1914 ukazało się 30 tych przyczynków.

W tym miejscu należałoby pokrótce nakreślić relacje między poszczególnymi czasopismami przyrodniczymi wydawanymi przez Akademię Umiejętności w czasach Zapalowicza. *Rozprawy Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego AU* były zasadniczym czasopismem naukowym Akademii dla nauk wchodzących w skład Wydziału III AU. W *Rozprawach* publikowano prace po wcześniejszym zreferowaniu ich podczas posiedzeń

Tabela 1. Kolejne części *Krytycznego przeglądu roślinności Galicji* H. Zapałowicza prezentowane podczas posiedzeń Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Akademii Umiejętności.

Table 1. Subsequent parts of 'Conspectus florum Galiciae criticus' by H. Zapałowicz presented at sessions of the Class of Mathematics and Natural Science of the Academy of Sciences and Letters.

Data – Date	Tytuł – Title
1904.03.07	Krytyczne uwagi nad florą Galicji (Część I)
1904.06.06	Krytyczny przegląd roślinności Galicji
1904.10.17	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część III
1905.05.09	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część IV
1906.02.05	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część V
1906.05.07	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część VI i VII
1907.02.04	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część VIII
1907.04.09	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część IX
1907.06.03	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część X
1907.12.02	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XI
1908.03.02	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XII
1908.05.04	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XIII
1908.06.22	Conspectus florum Galiciae criticus, Pars XIV. Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XIV
1909.11.08	Addenda ad Conspectum Florae Galiciae criticum
1910.03.07	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XV. (Conspectus florum Galiciae criticus. Pars XV)
1910.06.06	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XVI
1910.07.04	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XVII
1911.01.09	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XVIII
1911.03.06	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XIX
1911.05.01	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XX
1911.06.12	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XXI
1911.10.09	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XXII
1912.02.05	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XXIII
1912.04.01	Przegląd krytyczny roślinności Galicji. Część XXIV
1912.07.01	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XXV
1912.11.04	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XXVI
1913.03.03	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XXVII
1913.05.05	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XXVIII
1913.07.07	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XXIX
1914.04.27	Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Część XXX

Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego AU i przyjęciu przez Wydział do druku. Dlatego np. diagnozy nowych gatunków zamieszczone tylko w tym czasopiśmie należy uważać za ważne opublikowane. Oprócz powyżej wspomnianych *Rozpraw Akademii*, chcąc przybliżyć własną problematykę badawczą także zagranicznemu odbiorcy, wydawała ponadto *Bulletin International de l'Académie des Sciences de Cracovie, Classe des Sciences Mathématiques et Naturelles*, noszący w latach 1910–1918 tytuł *Bulletin International de l'Académie des Sciences de Cracovie, Classe des Sciences Mathématiques et Naturelles, Série B: Sciences Naturelles* (te same treści ukazywały się także pod niemieckim tytułem *Anzeiger der Akademie der Wissenschaften in Krakau, Mathematisch-Naturwissenschaftliche Klasse*, a w latach 1910–1918 – *Anzeiger der Akademie der Wissenschaften in Krakau, Mathematisch-Naturwissenschaftliche Klasse, Reihe B: Biologische Wissenschaften*)¹. W czasopiśmie tym zamieszczone były skrócone, obcojęzyczne wersje opracowań z *Rozpraw*. Publikowane w *Rozprawach* pryczyinki H. Zapalowicza ukazywały się (łącznie z diagnozami) w skróconych wersjach także w *Bulletin*.

Oprócz wyżej opisanej odmiany podstawowej wersji opracowań Zapalowicza, Akademia Umiejętności w miarę ukazywania się ich w *Rozprawach* wydawała je po kilka jako kolejne tomy noszące tytuł *Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicji* (Zapalowicz 1906, 1908, 1911). Tom pierwszy (Ryc. 1) obejmujący części od I do VII ukazał się w październiku 1906 roku (Sprawozdania... 1906, s. 4). Po dwóch latach, 22 XII 1908 roku, wykonano dodruk w liczbie 550 egzemplarzy², jednakże z inną, w porównaniu z wydaniem głównym, wersją typograficzną strony tytułowej, lecz bez zmiany pierwotnej daty – 1906 (Ryc. 2). Tom drugi (Ryc. 3) obejmujący części od VIII do XIV

ukazał się w sierpniu, wrześniu lub październiku 1908 roku (Sprawozdania... 1908, s. 2). Dodruk w liczbie 550 egzemplarzy z inną wersją strony tytułowej (Ryc. 4) wykonano także 22 XII 1908 roku³, czyli równocześnie z dodrukiem tomu I. Tom trzeci (Ryc. 5) obejmujący części od XV do XXI wyszedł w listopadzie 1911 roku (Sprawozdania... 1911, s. 1). Dodruk (550 egzemplarzy) już z tradycyjnie inną wersją strony tytułowej (Ryc. 6) – opublikowano 22 XII 1911 roku⁴. Treść dodruków jest identyczna z wydaniem głównym, jedyna różnica – to wspomniane powyżej strony tytułowe. Taką trzytomową wersję *Krytycznego przeglądu*..., jednak bez informacji o wyżej wymienionych dodrukach, podaje *Katalog wydawnictw PAU* (Wojtusiak 1948, s. 212). Informację o trzech tomach zawierają także prawie wszystkie opracowania biografii Zapalowicza. Szczególnie istotny jest tu fakt, że Kazimierz Rouppert (1885–1963) i Stanisław Kulczyński (1895–1975), czyli autorzy, którzy mogli zetknąć się z tym botanikiem osobiście, taką właśnie podają liczbę tomów (Rouppert 1918, S. K. 1920). Podają ją również nieco późniejsi autorzy, np. Hryniewiecki (1953, s. 449) oraz takie renomowane opracowania jak *Uczni polscy XIX–XX stulecia* (Śródka 1998) czy *Wielka encyklopedia PWN* (Wojnowski 2005). Także ja w mojej bibliografii podaję taką liczbę tomów (Köhler 2004). W okresie gdy zbierałem dane bibliograficzne, z jakichś powodów nie był dostępny tom czwarty, choć figurował w Katalogu Podstawowym druków wydanych do 1949 roku (tzw. Starym Katalogu) Biblioteki Jagiellońskiej (Ryc. 7). Podany tam rok wydania – 1939 – opatrzone dodatkowo znakiem zapytania wydawał się tak niewiarygodny, że bez sprawdzenia tego u źródła nie zdecydowałem się włączyć tego cytatu do mojej bibliografii.

Informacja o istnieniu czwartego tomu *Krytycznego przeglądu roślinności Galicji* znana była jedynie nielicznym botanikom krakowskim. Dowodem tego jest głos w dyskusji po referacie

¹ Całe bogactwo form i wariantów tytułów czasopism naukowych Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Umiejętności ujęte jest w bibliografii mojego autorstwa (Köhler 2004).

² Archiwum UJ: rachunki Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego, sygn. DUJ 188.

³ Archiwum UJ: rachunki Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego, sygn. DUJ 188.

⁴ Archiwum UJ: rachunki Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego, sygn. DUJ 191.

pt. „Nowe dane do biografii Hugo Zapałowicza” wygłoszonym przez dr. Cezarego W. Domańskiego (UMCS Lublin) w dniu 28 IV 1994 roku podczas posiedzenia Krakowskiego Oddziału PTB i Sekcji Historii Botaniki PTB (Köhler 1994). Otóż jeden ze starszych profesorów (niestety nie zanotowano jego nazwiska) nawiązując do tematu właśnie wygłoszonego referatu wspominał, że w czasach jego dzieciństwa w jego domu stało popiersie Zapałowicza, na które rzucał czapkę po przyjeździe ze szkoły (*sic!*); następnie powiedział, że mało kto wie, iż Zapałowicz napisał cztery tomy *Krytycznego przeglądu*... (jeden był podobno w rękopisie) i przymierzał się do przygotowania tomu piątego⁵. Informację tę zacytował C. W. Domański w swym biogramie H. Zapałowicza (Domański 1998).

Jako jeden z pierwszych informację o istnieniu czwartego tomu *Krytycznego przeglądu roślinności Galicji* podał w 1977 roku Józef Partyka w *Bibliografii bieszczadzkiej 1800–1975* (1977, poz. 1813), następnie Helena Małysiak w opracowaniu „Hugo Zapałowicz 1852–1917–1977. Bibliografia osobowa podmiotowo-przedmiotowa” (1978–1979, s. 55). Z kolei powtórzyli ją Paryscy w *Wielkiej Encyklopedii Tatrzańskiej* (Radwańska-Paryska, Paryski 1995, s. 1390). Próbowałem odszukać źródło tej informacji: wszystko wskazuje na to, że jest nią karta z Katalogu Podstawowego druków wydanych do 1949 roku Biblioteki Jagiellońskiej.

OPIS TOMU IV KRYTYCZNEGO
PRZEGLĄDU ROŚLINNOŚCI GALICJI

Dotychczas zidentyfikowałem dwa egzemplarze tomu IV: znajdują się po jednym w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej (sygn. 80990 II) oraz Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu (depozyt, sygn. DT 003208)⁶. W obu egzemplarzach liczących po 285 stron brak jest oryginalnej strony tytułowej. Zamiast niej w egzemplarzu z Biblioteki

Jagiellońskiej wklejono kartkę kremowo-szarego papieru, na której ołówkiem napisano: „Zapałowicz Hugo. Krytyczny przegląd roślinności Galicji. tom IV. Kraków 1939 (?)”. Rok wydania przekreślono i inną ręką wpisano: 1914 (Ryc. 8). O tym, że jest to faktycznie czwarty tom *Krytycznego przeglądu*... świadczy tzw. tytuł arkuszowy czyli sygnatura arkusza – skrócony tytuł umieszczony w dołu pierwszej kolumny każdego arkusza druku (Glombiowski et al. 1976, s. 254, Grycz, Borkowska 1970, s. 37). Pozwala on na zidentyfikowanie publikacji w przypadku zniszczenia strony tytułowej. Widoczny jest w opisywanym druku w lewym dolnym rogu już pierwszej nieliczbowanej strony (Ryc. 9). Oba egzemplarze oprawione są w broszurowe, tymczasowe okładki. Tekst rozpoczyna się bez wstępu od razu od rodziny Papaveraceae i gatunku *Papaver alpinum* o numerze porządkowym 1013 (strona nieliczbowana). Ostatni gatunek – *Viola declinata* × *tricolor*. *V. prutensis* m. – ma numer 1222. W tekście zawarte są powtórzone z przyczynków XXII–XXX diagnozy nowych taksonów: *Alyssum borysthenticum* m. (n. sp.) – s. 94–95 nr 1090, *Alyssum brodense* m. (n. sp.) – s. 97–98 nr 1093, *Arabis alpina* × *hirsuta* subsp. *sudetica*. *A. calcigena* m. – s. 61 nr 1060, *Arabis arenosa* (L.) Scop. subsp. *Borbassii* m. – s. 44–46 nr 1053, *Arabis arenosa* subsp. *Borbassii* × *Halleri*. *A. saccata* m. – s. 61–62 nr 1061, *Arabis Besseri* m. (n. sp.) – s. 53–55 nr 1055, *Arabis Besseri* m. subsp. *proseocarpatica* m. – s. 55–56 nr 1056, *Arabis hirsuta* × *Jacquinii*. *A. decipiens* m. – s. 60 nr 1058, *Arabis hirsuta* subsp. *sudetica* × *alpina*. *A. Kotulae* m. – s. 60–61 nr 1059, *Bunias dubia* m. (n. sp.) – s. 184–185 nr 1170, *Cardamine Opizii* × *pratensis*. *C. dubia* m. – s. 26 nr 1039, *Cardamine silvatica* × *pratensis*. *C. tatrensis* m. – s. 25–26 nr 1038, *Diplotaxis polonica* m. (n. sp.) – s. 159–160 nr 1144, *Draba aizoides* L. subsp. *Zmudae* m. – s. 104–105 nr 1097, *Draba carinthiaca* Hoppe. subsp. *orientigena* m. – s. 107–108 nr 1098, *Erysimum hungaricum* m. (n. sp.) – s. 147–148 nr 1128, *Hesperis pontica* m. (n. sp.) – s. 127–128 nr 1106, *Isatis Ciecieskii* m. (n. sp.) – s. 188–189 nr 1174, *Isatis Kamienskii* m. (n. sp.) – s. 187 nr 1173, *Papaver corona Sti Stephani*

⁵ Informacja pisemna otrzymana od dr. hab. Cezarego W. Domańskiego, prof. UMCS, w dniu 6 II 2015 roku.

⁶ Zakład Bibliografii Polskiej 1901–1939 Biblioteki Narodowej w Warszawie posiada informację tylko o egzemplarzu IV tomu z Biblioteki Jagiellońskiej.

m. (n. sp.) – s. 2–4 nr 1014, *Rorippa amphibia* × *austriaca*. *R. podolica* m. – s. 81–82 nr 1076, *Rorippa amphibia* × *subsilvestris*. *R. viaria* m. – s. 82–83 nr 1077, *Rorippa cracoviensis* m. (n. sp.) – s. 71 nr 1068, *Rorippa silvestris* × *amphibia*. *R. sodalis* m. – s. 83 nr 1078, *Rorippa silvestris* × *palustris* Wimm. et Grab. (sub [sic!] *Nasturtio*). *R. Wimmeri* m. – s. 84 nr 1080, *Rorippa silvestris* × *subpalustris*. *R. wislokiensis* m. – s. 84–85 nr 1081, *Rorippa terrestris* × *silvestris*. *R. oslawiensis* m. – s. 83–83 nr 1079, *Sisymbrium roxolanicum* m. (n. sp.) – s. 133–134 nr 1113, *Thlaspi tatrense* m. (n. sp.) – s. 164 nr 1148, *Thlaspi trojagense* m. (n. sp.) – s. 166–167 nr 1151, *Viola canina* × *elatii*. *V. mielnicensis* m. – s. 229 nr 1211, *Viola declinata* × *tricolor*. *V. prutensis* m. – s. 250 nr 1222, *Viola decorata* m. (n. sp.?) – s. 238–239 nr 1217, *Viola Jagellonica* m. (n. sp.) – s. 199–200 nr 1183, *Viola Jagellonica* × *silvestris*. *V. mira* m. – s. 213–214 nr 1197, *Viola odorata* × *Jagellonica*. *V. roxolanica* m. – s. 204–205 nr 1188, *Viola Riviniana* × *canina*. *V. sanensis* m. – s. 225–226 nr 1208, *Viola silvestris* × *arenaria*. *V. sokalensis* m. – s. 215 nr 1200, *Viola silvestris* × *canina*. *V. babiogorensis* m. – s. 224–225 nr 1207, *Viola silvestris* × *Riviniana* Hal. *V. Berdau* m. – s. 215–216 nr 1201, *Viola suavis* × *hirta*. *V. bessarabica* m. – s. 205–206 nr 1189, *Viola Zarencznyi* m. (n. sp.) – s. 246–247 nr 1219. W dalszej części tomu znajdują się jeszcze następujące rozdziały: s. 251 – Index generum, s. 252–253 – Corrigenda in vol. I, in vol. II, in vol. III, in vol. IV, s. 255–274 – Addenda ad volumen I, s. 275–278 – Addenda ad volumen II, s. 279–280 – Addenda ad volumen III, s. 281–285 – Addenda ad volumen IV.

Egzemplarz krakowski trafił do Biblioteki Jagiellońskiej na przełomie 1938 i 1939 roku, lecz w księdze akcesyjnej brak jest informacji o donatorze czy okolicznościach akcesji. Posiada okładki intrologatorskie o marmurkowym wzorze. Egzemplarz toruński Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu otrzymała w depozyt w roku 2005 z Archiwum Polskiej Akademii Nauk, gdy likwidowano jej magazyny w miejscowości Tybory. Razem z tym egzemplarzem otrzymano wtedy kilkadziesiąt tysięcy woluminów wydawnictw PAN oraz PAU. Wszystkie przekazane książki

i czasopisma stanowiły zapasy magazynowe PAN, nie były używane przez inne biblioteki, czy prywatne osoby. Jedynymi znakami własnościowymi na tym księgozbiornie są pieczętki Archiwum PAN⁷.

HIPOTEZA POWSTANIA IV TOMU

Akademia Umiejętności swe publikacje drukowała w Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego. W zachowanych dokumentach w Archiwum UJ (sygn. DUJ) brak jest rachunku za tom IV. Być może poszczególne arkusze składające się na ten tom zostały wydrukowane, ale z jakiegoś nieznanego powodu nie wydrukowano już strony tytułowej i nie dokończono całego cyklu wydawniczego. Powodem tym mógł być np. wybuch I wojny światowej, a w jej następstwie wyjazd Zapalowicza do Przemyśla, oblężenie tej twierdzy przez wojska rosyjskie, a po jej kapitulacji 23 III 1915 roku uwięzienie Zapalowicza przez Rosjan i wywiezienie go do Kazachstanu, gdzie zmarł 20 XI 1917 roku w Perowsku nad Syrdarią. Brak zakończenia cyklu wydawniczego być może sprawił, że drukarnia nie wystawiła Akademii Umiejętności rachunku za druk. Wydrukowane arkusze mogły przeleżeć w magazynie Drukarni UJ nawet dłuższy czas. I dopiero ktoś po kilku (lub kilkunastu) latach je odkrył, złożył z nich parę egzemplarzy i oprowił. Jeden z egzemplarzy trafił do zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej na przełomie 1938 i 1939 roku (może po śmierci właściciela?). Drugi z egzemplarzy wraz z innymi wydawnictwami Polskiej Akademii Umiejętności przejęła po roku 1952 Polska Akademia Nauk i umieściła w swych magazynach w miejscowości Tybory. A stamtąd ten egzemplarz trafił w 2005 roku do Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu. Może ten artykuł sprawi, że w przyszłości odnajdą się następne egzemplarze IV tomu?

Jaki jest status IV tomu? Na podstawie dotychczasowych ustaleń oraz wyglądu samego egzemplarza można zaryzykować twierdzenie,

⁷ Informacja pisemna uzyskana od p. Grzegorza Sztury z Sekcji Gromadzenia Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu w dn. 11 II 2015 roku

że mamy do czynienia z publikacją nie w pełni ukończoną, zatrzymaną na przedostatnim etapie cyklu wydawniczego. Jest treść, brak natomiast strony tytułowej i spisu treści. Brak także najważniejszego elementu: rozpowszechnienia w dostatecznej liczbie kopii. Oznacza to, że IV tom był wprawdzie drukowany, ale oficjalnie nie został opublikowany zgodnie z definicją publikacji (Czapnik, Gruszka 2001, s. 284). Podawana obecnie w katalogu Biblioteki Jagiellońskiej data wydania tego tomu – 1914 – w świetle dotychczasowych ustaleń jest błędna, chociażby ze względu na brak zakończenia sygnalizowanego powyżej cyklu wydawniczego. Być może należałoby uznać, że IV tom nie został opublikowany, a jedynie udostępniony, gdy Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa zamieściła w Internecie jego fotokopię (co stało się na pewno dopiero po 2005 roku)⁸.

Jaki jest status informacji znajdujących się w IV tomie? Pierwotnym źródłem informacji zawartych w tym tomie, w tym diagnoz nowych gatunków, są odpowiednie przyczynki publikowane w *Rozprawach*. Podobnie jest w przypadku pierwszych trzech tomów. I w opracowaniach z systematyki należy jedynie te przyczynki cytować.

Pozostaje jeszcze kwestia ewentualnego rękopisu następnego tomu i planów związanych z dalszymi tomami. Nie wydaje się prawdopodobne, by Zapałowicz przygotował cały następny, czyli V tom, bez wcześniejszego ogłoszenia kolejnych przyczynków. Ze względu na fakt, iż Zapałowicz sukcesywnie przysyłał kolejne części w celu prezentacji ich podczas posiedzeń Wydziału III AU, a tom IV obejmuje przyczynki od XXII do XXX (Tab. 1), czyli ostatnie dziewięć, jakie zostały zaprezentowane i jakie się ukazały, wątpię, czy coś jeszcze mogło pozostać w rękopisie. Natomiast co do ewentualnych dalszych planów Zapałowicza trudno się wypowiadać. Można przypuszczać, że gdyby nie wybuch I wojny światowej może botanik ten dalej pracowałby nad kolejnymi

przyczynkami, z których hipotetycznie mógłby powstać kolejny tom *Krytycznego przeglądu roślinności Galicji*.

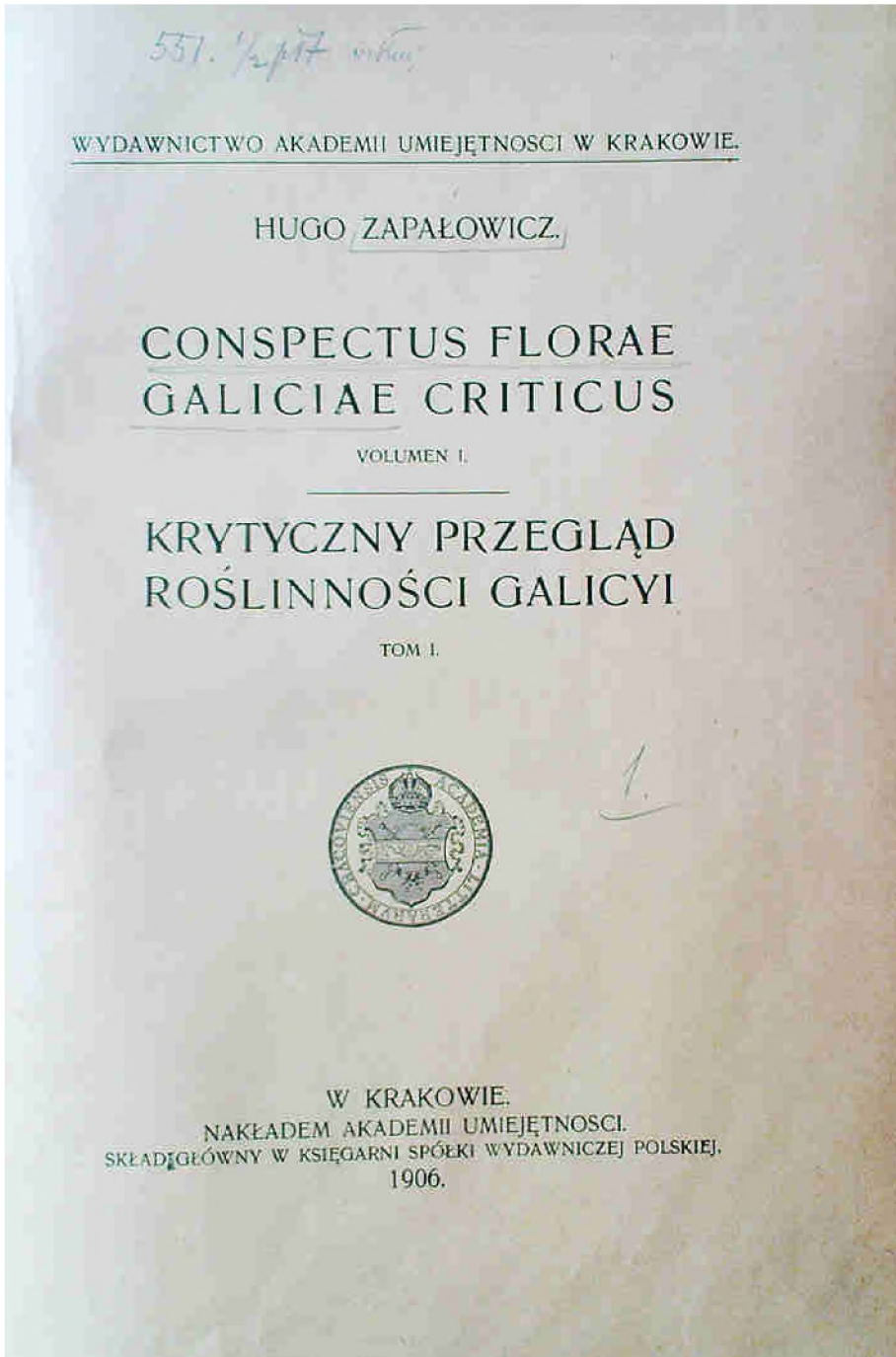
LITERATURA

- A. S. [A. SKIRGIELLO] 1987. Zapałowicz Hugo (1852–1917). W: S. FELIKSIĄK (red.), *Słownik biologów polskich*. Państwowe Wydaw. Naukowe, Warszawa, s. 601–602.
- CZAPNIK G., GRUSZKA Z. (red.) 2011. *Podręczny słownik bibliotekarza*. Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Warszawa.
- DOMAŃSKI C. W. 1998. *Leksykon Botaników Polskich*. 28. Hugo Michał Antoni Leopold Zapałowicz. *Wiadom. Bot.* **42**(3/4): 132–133.
- ĞŁOMBIEWSKI K., ŚWIDERSKI B., WIĘCKOWSKA H., [red. wydawnictwa K. CHORZEWSKA et al.] 1976. *Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego*. Zakł. Narod. im. Ossolińskich, Wrocław.
- GRYJC J., BORKOWSKA W. 1970. *Skrócone przepisy katalogowania alfabetycznego*. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Warszawa.
- HRYNIEWIECKI B. 1953. Hugo Zapałowicz (1852–1917) w setną rocznicę urodzin. Pour le centenaire de naissance. *Acta Soc. Bot. Poloniae* **22**(2): 445–456.
- KÖHLER P. 1994. Zebranie Sekcji Historii Botaniki PTB (Kraków, 28 IV 1994). Meeting of the Section of History of Botany of the Polish Botanical Society (Kraków, 28 April 1994). *Wiadom. Bot.* **38**(3/4): 156.
- KÖHLER P. 2002. Botanika w Towarzystwie Naukowym Krakowskim, Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Umiejętności. Botany at the Academic Society of Cracow, Academy of Sciences and Letters and the Polish Academy of Sciences and Letters (1815–1952). *Studia i materiały do dziejów Polskiej Akademii Umiejętności*, 2. PAU, Kraków.
- KÖHLER P. 2004. Bibliografia botaniki w Towarzystwie Naukowym Krakowskim, Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Umiejętności (1818–1952–2000). *Bibliography of botany at the Academic Society of Cracow, Academy of Sciences and Letters and the Polish Academy of Sciences and Letters (1818–1952–2000)*. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.
- KÖHLER P. 2008. *Leksykon Botaników Polskich*. 66. Edward Antoni Hüffel. *Wiadom. Bot.* **52**(1/2): 63–66.
- KÖHLER P. 2015. Komisja Fizjograficzna i jej rola w rozwoju badań botanicznych w Polsce. *Wiadom. Bot.* **59**(1/2): 1–19.
- MALYSIAK H. 1978–1979. Hugo Zapałowicz 1852 – 1917 – 1977. *Bibliografia osobowa podmiotowo-przedmiotowa. Karpaty* **13–14**: 50–63.
- PARTYKA J. 1977. *Bibliografia bieszczadzka 1800–1975*. Bieszczadzki Park Narodowy, Kraków.

⁸ Jest dostępny on-line: <http://www.kpbc.ukw.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=92676&from=pubindex&dirids=66&lp=9> na stronie Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej

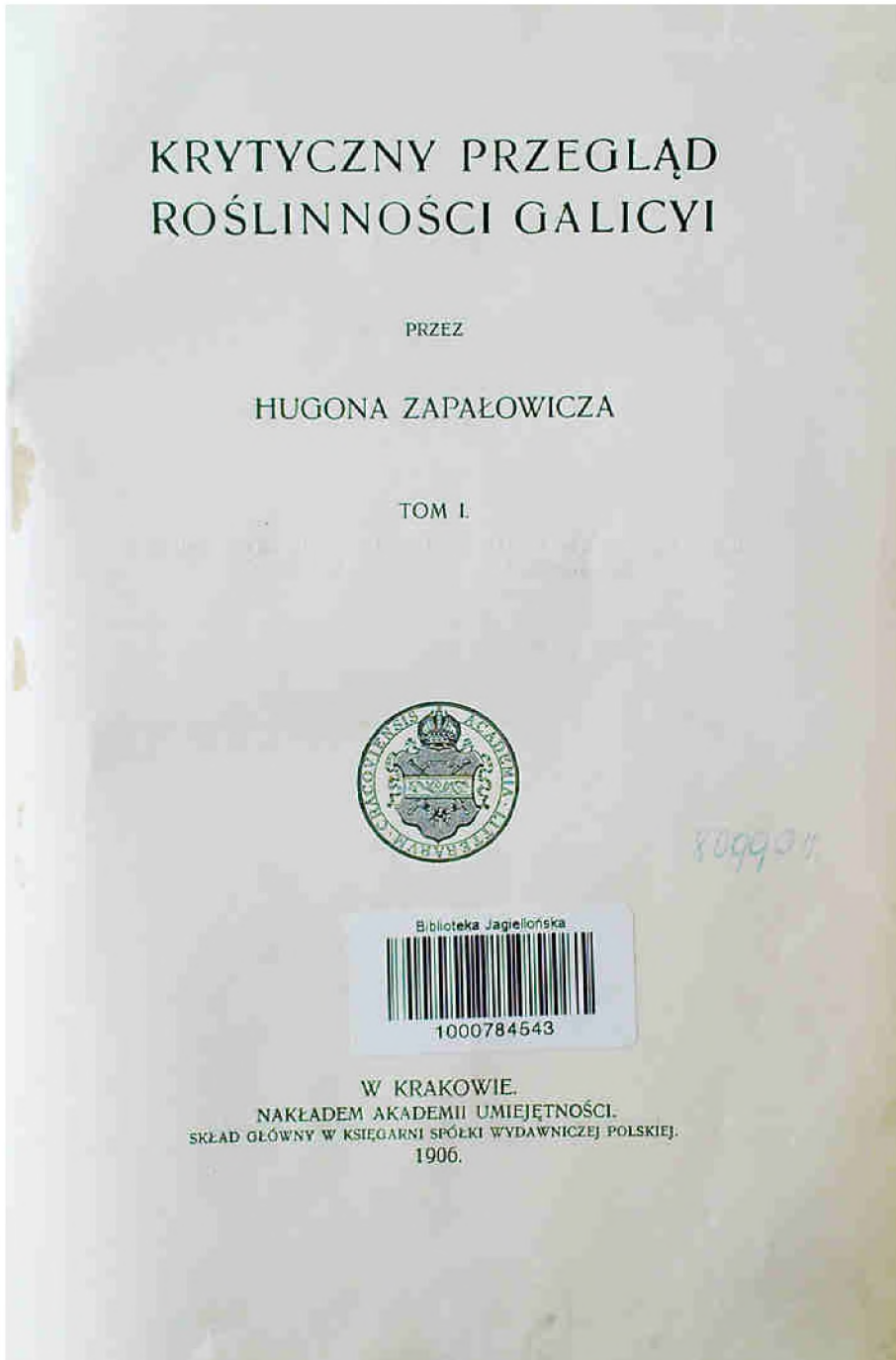
- RADWAŃSKA-PARYSKA Z., PARYSKI W. H. 1995. Wielka Encyklopedia Tatrzańska. Wydawnictwo Górskie, Poronin. PWN. T. 30. Wydaw. Naukowe PWN, Warszawa, s. 249–250.
- ROUPPERT K. 1918. Hugo Zapałowicz. Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego **36**: 33–38.
- S. K. [KULCZYŃSKI Stanisław] 1920. Hugo Zapałowicz. *Spraw. Komis. Fizjogr.* **53/54**: XLII–XLIV.
- SPRAWOZDANIA... 1906. Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Akademii Umiejętności w Krakowie **11**(8).
- SPRAWOZDANIA... 1908. Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Akademii Umiejętności w Krakowie **13**(8).
- SPRAWOZDANIA... 1911. Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Akademii Umiejętności w Krakowie **16**(9).
- ŚRÓDKA A. 1998. Uczeni polscy XIX–XX stulecia. Tom IV S-Ż. Aries, Warszawa, s. 574–575.
- WOJNOWSKI J. [red. naczelny] 2005. Wielka encyklopedia PWN. T. 30. Wydaw. Naukowe PWN, Warszawa, s. 249–250.
- WOJTUSIAK R. J. 1948. Katalog wydawnictw Polskiej Akademii Umiejętności 1873–1947. Tom II. Wydawnictwa Wydziałów Matematyczno-Przyrodniczego i Lekarskiego. Polska Akademia Umiejętności, Kraków.
- ZAPAŁOWICZ H. 1906. *Conspectus florum Galiciae criticus*. Volumen I. Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Tom I. Nakładem Akademii Umiejętności, Kraków.
- ZAPAŁOWICZ H. 1908. *Conspectus florum Galiciae criticus*. Volumen II. Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Tom II. Nakładem Akademii Umiejętności, Kraków.
- ZAPAŁOWICZ H. 1911. Krytyczny przegląd roślinności Galicji. Tom III. *Conspectus florum Galiciae criticus*. Volumen III. Nakładem Akademii Umiejętności, Kraków.

Piotr KÖHLER

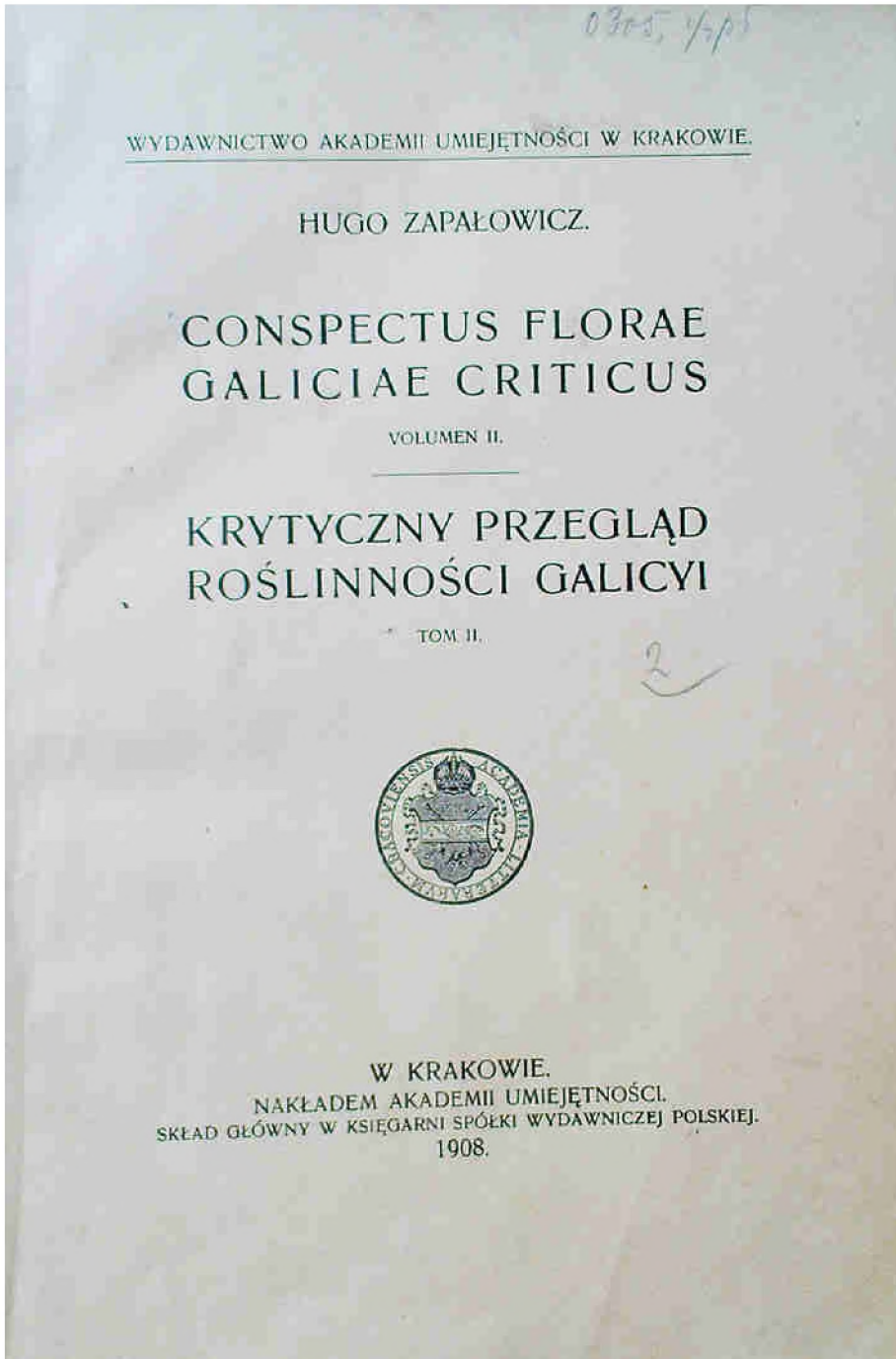
Ryc. 1. *Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicyi* H. Zapałowicza – strona tytułowa I tomu.

Fig. 1. *Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicyi* by H. Zapałowicz – title page of the 1st volume.

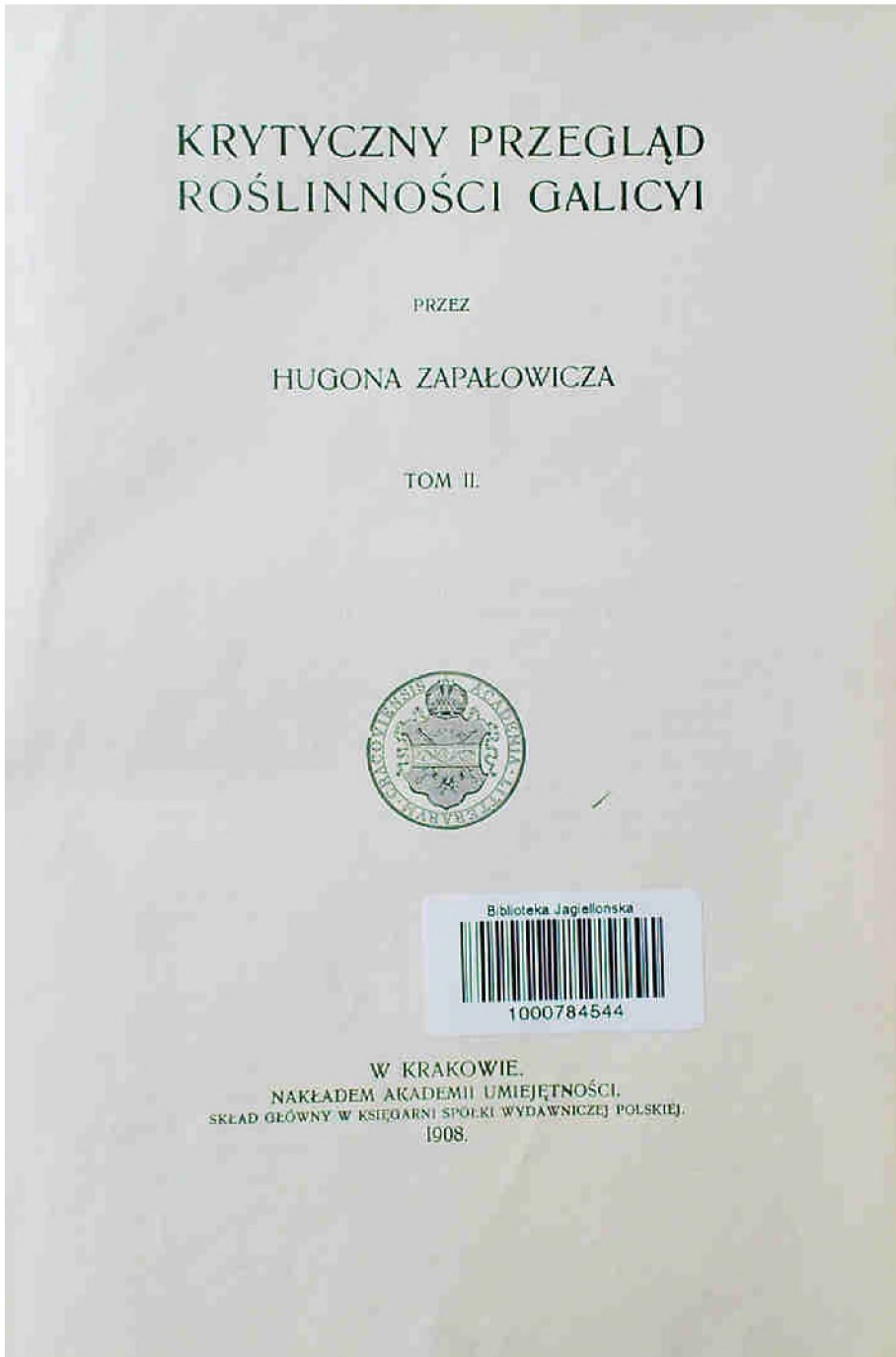
Ryc. 2. *Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicji* H. Zapalowicza – strona tytułowa dodruku I tomu.

Fig. 2. *Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicji* by H. Zapalowicz – title page of the reprint of the 1st volume.

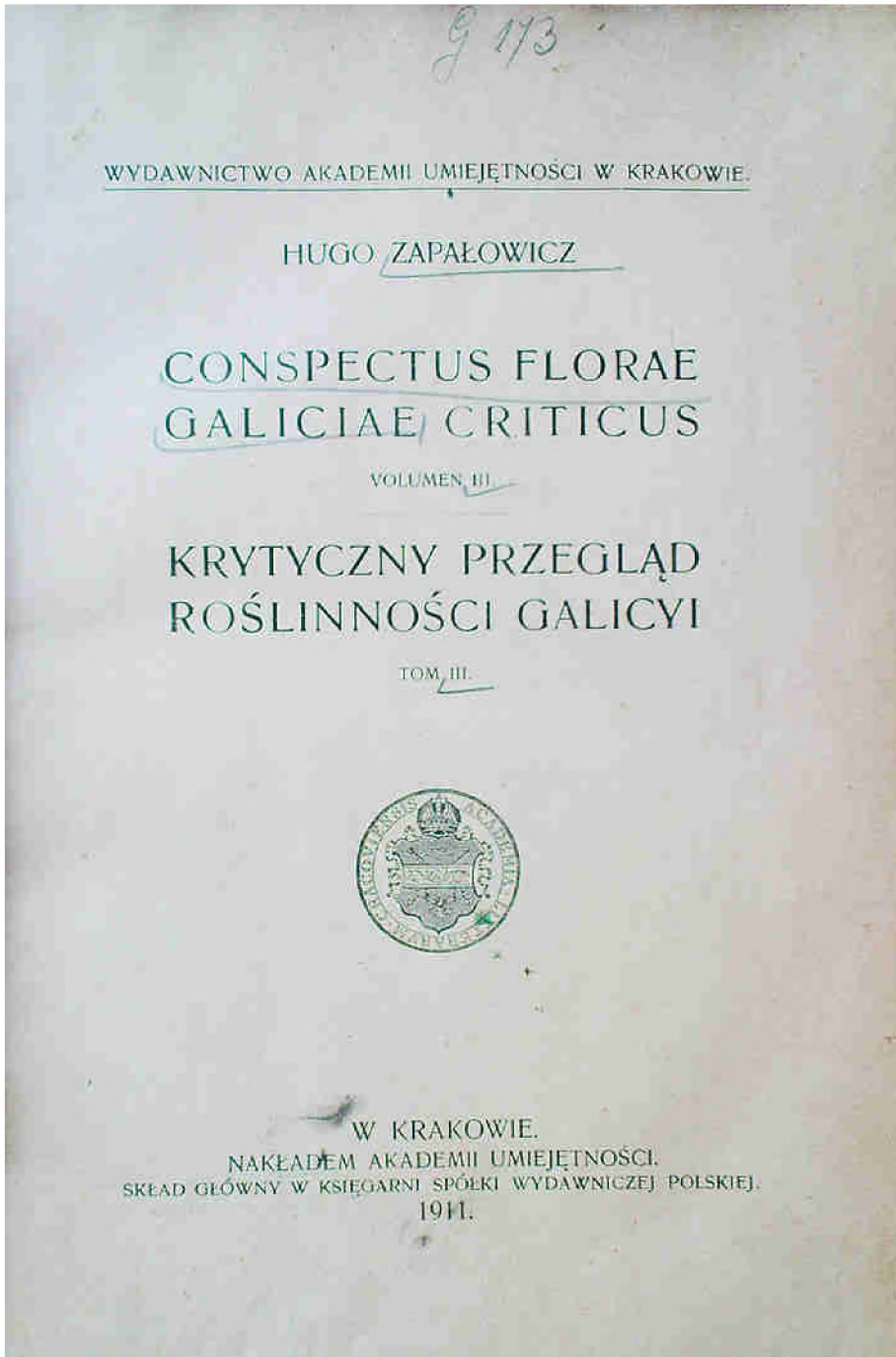
Ryc. 3. *Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicji* H. Zapałowicza – strona tytułowa II tomu.

Fig. 3. *Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicji* by H. Zapałowicz – title page of the 2nd volume.

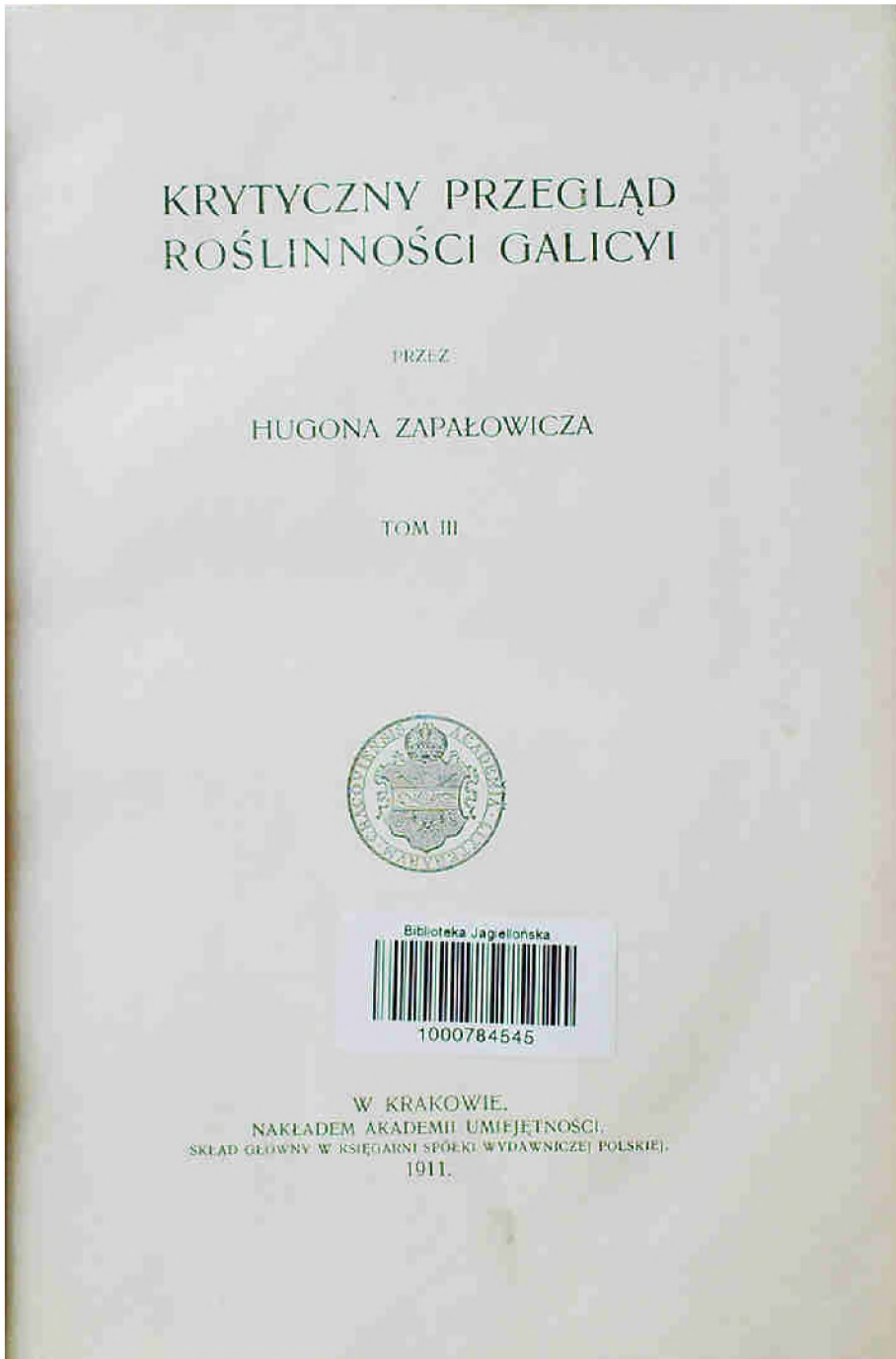
Ryc. 4. *Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicji* H. Zapałowicza – strona tytułowa dodruku II tomu.

Fig. 4. *Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicji* by H. Zapałowicz – title page of the reprint of the 2nd volume.

Ryc. 5. *Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicji* H. Zapałowicza – strona tytułowa III tomu.

Fig. 5. *Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicji* by H. Zapałowicz – title page of the 3rd volume.

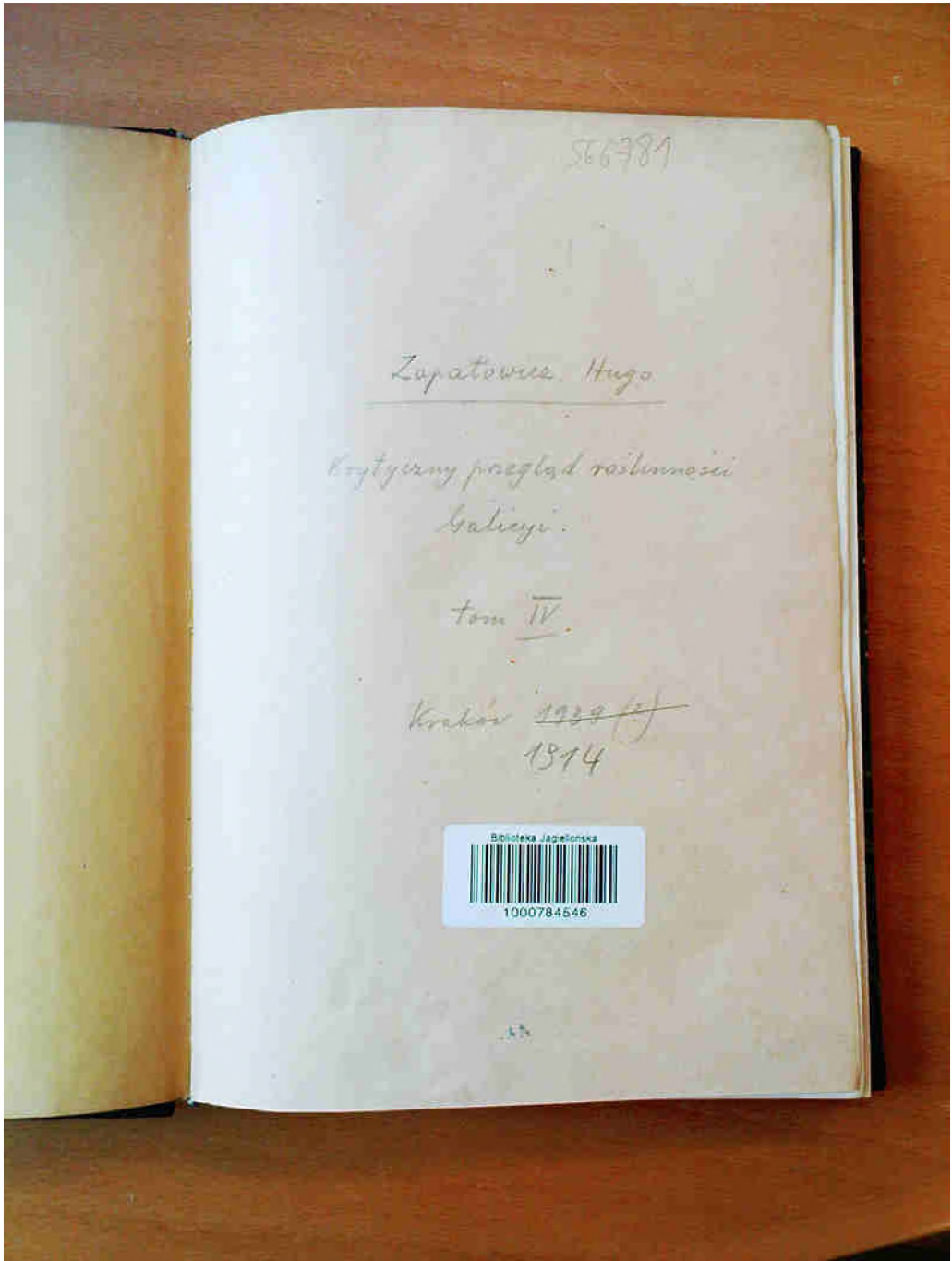
Ryc. 6. *Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicji* H. Zapalowicza – strona tytułowa dodruku III tomu.

Fig. 6. *Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicji* by H. Zapalowicz – title page of the reprint of the 3rd volume.

kat. komp.		Liczba inwentarza
Format <u>II</u>	TYTUŁ godło, edycja, miejsce druku, rok, drukarz, nakładca, miejsce składni, ilość tomów, woluminów, stronice, kart, rycin, map, tablic, planów. — Rytownik.	80990 <u>J</u>
Autor (Redaktor)	Stan egzemplarza	Dział <u>III</u> <u>E</u>
<i>Zapałowicz Hugo</i>	<i>Conspectus florum Galiciae criticus. Krytyczny przegląd roślinności Galicji.</i>	Otrzymano w r. 19 <u>06</u> <u>0</u>
Tłumacz (przerabiacz) (wydawca)	<i>Wrocław 1906 — Nakładem Akademii Umiejętności. Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego. Tom I. 2 tył. str. VII. 246. l. Tytuł II, 2 " " 311, 2 ulb. 1908. Tom III. 1911. Str. 241. 246. Tom IV. str. 285 *. [-1919 A.]</i>	t. IV Akc. 1358 Ak. 18W/3
* brak karty tytułowej		Cena księgarska
<i>J. III. <i>Leosium impressum</i> e Tomis 1811-42. 1818. Bibliotekom m. h. et 1819 Acad. Litt. Cracov.</i>		Oprawa

Ryc. 7. Biblioteka Jagiellońska: karta katalogowa z informacją o IV tomie *Krytycznego przeglądu roślinności Galicji* H. Zapałowicza.

Fig. 7. Jagiellonian Library: a catalogue card containing information on the 4th volume of *Conspectus florum Galiciae criticus* by H. Zapałowicz.

Ryc. 8. Prowizoryczna strona tytułowa IV tomu *Krytycznego przeglądu roślinności Galicyi* H. Zapalowicza (Biblioteka Jagiellońska).

Fig. 8. Provisional title-page of the 4th volume of *Conspectus florum Galiciae criticae* by H. Zapalowicz (Jagiellonian Library).

radiatum raro (vide for. 1.) 6 radiatum. (Semina nondum matura).

W krainie kosodrzewu Tatr; według Kotuli (l. c.) od 1540 m, wyjątkowo już w Nieweerece 1365 m, po 2130 m. Okaz z „Krakowa“ w Kościeliskach wskazuje na jeszcze większe obniżenie dolnej granicy zasięgu (zob. for. 4).

¹⁾ W końcowym dodatku do poprzedniego tomu (III) jako osobnej odbitki przytoczone zostały następujące gatunki, których pierwotnie w Przeglądzie nie uwzględniono: *Asplenium cuneifolium* Vie., *Koeleria grandis* Bess., *Eragrostis pilosa* P. Beauv., *Festuca makutrensis* m., *F. Hackeliana* m., *Carex heleonastes* Ehrh., *C. dioica* × *heleonastes* (*C. Raciborskii*) m., *C. aristata* R. Br., *Muscari alpinum* Szafer, *Narcissus radiiflorus* Salisb. i *Ranunculus nudicaulis* A. Kerner. Są to wszystko gatunki bądź nowe, bądź dopiero niedawno w naszej florze (względnie jej najbliższem sąsiedztwie) odkryte. Istnieją jeszcze i inne nowości, lecz tych na razie nie podaję, bo ich naocznie nie oglądałem. Skutkiem przybytku tych 11 gatunków, podniosłem na tem miejscu liczbę porządkową z 1002 na 1013.

H. Zapalowiec T. IV.

1

Ryc. 9. Tytuł arkuszowy IV tomu.

Fig. 9. Sheet title of 4th volume.